

HÁTTÉRANYAG

az Árnycikkormány részére

Az európai minimálbér-szabályozás magyarországi bevezetéséről, a munkavállalókat védő intézkedések, a bérrel és adózással kapcsolatos javaslatok kidolgozásáról

Az Európai Szociális Charta kimondja, hogy minden dolgozónak joga van az igazságos munkafeltételekhez. Elismeri, hogy minden dolgozónak joga van a maga és családja számára tisztos életszínvonalat biztosító méltányos díjazáshoz. Elismeri továbbá a szabadon létrehozott kollektív szerződések, valamint a jogszabályban meghatározott minimálbér megállapítására irányuló mechanizmusok szerepét e jog hatékony gyakorlásának biztosításában, és azt, hogy minden dolgozót és munkaadót megillet az a jog, hogy gazdasági és szociális érdekei védelmében helyi, nemzeti és nemzetközi szervezetekben szervezkedjen, valamint az a jog, hogy kollektív megállapodásra irányuló tárgyalást folytasson. **Az Európai Szociális Charta tisztességes bérezésről szóló 4. cikkelyét ezidáig nem ratifikálta Magyarország.**

A 2017. november 17-én Göteborgban kihirdetett szociális jogok európai pillérének (a továbbiakban: a pillér) II. fejezete meghatároz egy sor, a méltányos munkafeltételek biztosítása tekintetében irányadó alapelvet. A pillér 6. alapelve megerősíti a munkavállalók tisztességes életszínvonalat biztosító, méltányos bérezéshez való jogát. Az említett alapelv kimondja azt is, hogy gondoskodni kell megfelelő minimálbérekről, amelyek a nemzeti gazdasági és szociális feltételek mellett biztosítják a munkavállaló és családja szükségleteinek kielégítését, és egyúttal a foglalkoztatáshoz jutást és a munkakeresés ösztönzését is. Emlékeztet továbbá arra, hogy meg kell akadályozni a dolgozói szegénységet, és hogy a béreket a nemzeti gyakorlatoknak megfelelően átlátható és kiszámítható módon kell megállapítani, tiszteletben tartva a szociális partnerek autonómiáját. A pillér 8. alapelve előírja, hogy a nemzeti gyakorlatoknak megfelelően a szociális partnerekkel konzultálni kell a gazdasági, foglalkoztatási és szociális politikák kialakításáról és végrehajtásáról, és – autonómiájuk és a kollektív fellépéshez való joguk tiszteletben tartása mellett – a szociális partnereket arra kell ösztönözni, hogy az őket érintő kérdésekben tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek.

A tagállamok számára a minimálbér-keretrendszerek technikai vonatkozásainak fejlesztése vagy javítása céljából az (EU) 2021/1057 rendelettel összhangban a **tagállamoknak megfelelő összeget kell elkülöníteniük a szociális partnerek kapacitásépítésére.**

Az európai minimálbér rendszer

A Tanáccsal 2022 júniusában született kompromisszum a jogszabály végső formájáról. A szabályozás célja, hogy javítsa az Európai Unióban élő összes munkavállaló életszínvonalát és munkakörülményeit, és hozzájáruljon a gazdaság és társadalom fejlődéséhez.

A szabályozás legfontosabb elemei

- A jogszabályban meghatározott minimálbérek megfelelése: a jogszabályban meghatározott minimálbéreket alkalmazó tagállamoknak eljárási keretet kell létrehozniuk a minimálbérek egyértelmű kritériumok alapján történő megállapítása és aktualizálása érdekében. A jogszabályban meghatározott minimálbéreket legalább két évente (illetve az automatikus indexálási mechanizmust alkalmazó országok esetében legalább négy évente) felül kell vizsgálni. Az irányelv azonban nem ír elő konkrét minimálbérszintet, amelyet a tagállamoknak el kell érniük.
- A bérmegállapításra irányuló kollektív tárgyalások előmozdítása: az irányelv egyik célja a bérmegállapításra irányuló kollektív tárgyalások hatókörébe tartozó munkavállalók számának növelése. E cél elérése érdekében az országoknak elő kell segíteniük, hogy a szociális partnerek részt tudjanak venni a kollektív tárgyalásokban. Amennyiben például a kollektív tárgyalások általi lefedettség nem éri el a 80%-os küszöbértéket, a tagállamoknak cselekvési tervet kell kidolgozniuk a kollektív tárgyalások előmozdítására. A cselekvési tervnek egyértelmű ütemtervet és konkrét intézkedéseket kell meghatároznia a kollektív tárgyalások általi lefedettség fokozatos növelése érdekében.
- Tényleges hozzáférés a minimálbér nyújtotta védelemhez: a szöveg kimondja, hogy a tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy a munkavállalók nagyobb arányban élvezhessék ténylegesen a minimálbér nyújtotta védelmet. Az ezt célzó intézkedések közé tartoznak a munkaügyi felügyelőségek által végzett ellenőrzések, a minimálbérek nyújtotta védelemmel kapcsolatos könnyen hozzáférhető információk, valamint a jogalkalmazó hatóságok felvértezése arra, hogy a szabályokat be nem tartó munkáltatókat felelősségre vonják.

A minimálbérek megfelelésének értékelése

A minimálbérek meghatározása továbbra is tagállami hatáskörbe tartozik, ugyanakkor a tagállamoknak garantálniuk kell, hogy a megélhetési költségeket és bérszinteket figyelembe véve a minimálbérből tisztességesen meg lehessen élni.

A törvényileg meghatározott minimálbér megfelelésének értékeléséhez viszonyítási alap lehet:

-egy reál áron vett áru- és szolgáltatáscsomag, illetve

-a bruttó mediánbér 60 százaléka vagy a bruttó átlagbér 50 százaléka.

Kollektív béralku

Az ágazati vagy ágazatközi kollektív béralku alapvető eszköze annak, hogy a minimálbér megfelelő mértékű legyen. A képviselők által elfogadott irányelvjavaslat e módszer kiterjedtebb alkalmazását mozdítja elő. Azoknak az országoknak, amelyekben a munkavállalók kevesebb mint 80 százaléka terjed ki a kollektív bértárgyalások mechanizmusa, a **szociális partnerek bevonásával cselekvési tervet kell készíteniük az arány javítására.**

Jogorvoslathoz való jog

Az elfogadott jogszabály bevezeti az Európai Unió tagállamainak azt a kötelezettségét, hogy megbízható nyomon követést, ellenőrzéseket és helyszíni ellenőrzéseket is magában foglaló

végrehajtási rendszert hozzanak létre a megfelelőség biztosítása és a visszaélés-szerű alvállalkozási szerződések, a színlelt önfoglalkoztatás, a nem nyilvántartott túlórák vagy a megnövekedett munkaintenzitás kezelése érdekében. Ennek értelmében **növelni kell a munkabiztonsági és munkaügyi ellenőrzések hatékonyságát.**

Az irányelv átültetése

Az irányelv átültetésére két év áll rendelkezésre. Ugyanakkor mivel kiemelt fontosságú, hogy a hazai szabályozás a munkavállalók és munkaadók képviselőivel egyeztetve, az egyes ágazatok sajátosságait figyelembe véve szülessen meg az egyeztetéseket minél előbb meg kell kezdeni. A reálbérek csökkenése és a magyar minimálbér növekvő uniós lemaradása miatt különösen fontos a szabályozás minél gyorsabb hazai bevezetése.

2022. szeptember 26.